

Andrijevisa - kulturna ruta

1. Andrijevisa Centar
2. Crkva na Knjaževcu
3. Spomen park Knjaževac
4. Selo Kralje
5. Katuni
6. Namastir

5

22km

4

2km

6

9km

1

2

3

Andrijeвица

Ovdje, na obalama Zlorečice i Lima, smjestila se Andrijeвица, mala varoš sa puno istorije. Nekada se ovdje nalazila samo crkva Andrijeвна čuvena po rezbarskoj radionici. Podigo ju je u 13. vijeku Andrija Zahumski, sin humskog kneza Miroslava, brata Stefana Nemanje. Postepeno se oko crkve razvio grad, za koji kažu da nikad mira nije imao. Plemenski sukobi i strani osvajači palili su ga i razarali nekoliko puta. U jeku borbe protiv Osmanskog carstva, u drugoj polovini 19. vijeka, čuveni vasojevički vojvoda Miljan Vukov proglasio je Vasojeviće sastavnim dijelom Crne Gore, a kao glavni organ uprave postavio je u Andrijevici sedam kapetana. Krajem 19. vijeka, ova borbena varoš, postala je ne samo vojno, političko i trgovačko, nego i kulturno središte čitavog kraja, koje po pismenosti stanovništva nije zaostajalo ni za Cetinjem. Pored junačke prošlosti i bajkovitih planinskih predjela, Andrijeвица je čuvena i po brojnim kafićima i kafanama u kojima se svaki posjetilac osjeća kao kod kuće.

Crkva Svetog Arhangela Mihaila na Knjaževcu

Kažu da nijedna crkva u okolini nije smjela da se podigne dok se nije završila crkva Svetog Arhangela Mihaila na Knjaževcu. Kamen temeljac položio je knjaz Nikola 1877. godine, a svaki puškonoša iz kraja obavezao se da donese po jedan kamen koji je ugrađen u zidove crkve. Zidana je po uzoru na

manastir Moraču sa željom da bude najljepši hram u ovom dijelu Crne Gore. Dovedeni su najbolji majstori i živopisci da je ukrase, a ikone i bogoslužbene knjige donijete su iz Rusije. Crkva je postala središte duhovnog i društvenog života Vasojevića, a mjesto na kom je podignuta, u čast knjaza Nikole nazvano je Knjaževac. Tokom crkvenih praznika to je bilo mjesto okupljanja gdje su se donosile najvažnije odluke. I danas je Knjaževac poznat po tradicionalnim crkveno – narodnim saborima na koje dolazi više hiljada posjetilaca iz svih krajeva Crne Gore i svijeta. Biste ispred crkve podsjećaju na neke od najznačajnijih ličnosti ovog kraja, igumana Mojsija Zečevića svetovnog i duhovnog vladara Vasojevića iz prve polovine 19. vijeka i vojvodu Miljana Vukova Vešovića, čuvenog narodnog glavara i senatora.

Spomen park Knjaževac

Na samom ulazu u grad, spomen park Knjaževac predstavlja ličnu kartu čitavog vasojevičkog kraja. Ovaj muzej na otvorenom najbolje je mjesto da upoznate istoriju naroda koji se vjekovima borio da opstane na ovim planinama. Niz spomenika različitog oblika, veličine i boje svjedoče da nijedan rat nije zaobišao ove predjele. Ističe se mermerni bijeli spomenik čijih šest stubova simbolišu šest republika bivše Jugoslavije. Podignut je u znak sjećanja na žrtve iz Drugog svjetskog rata. Od jednog komada crnog mermerna isklesana je šestougaona piramida sa orlom na vrhu, spomenik junacima iz Balkanskih i Prvog svjetskog rata. Izrađen na Cetinju, ovaj spomenik su, uz pratnju vasojevičkih prvaka, na rukama donijeli do Andrijevice. Pored istorije na Knjaževcu se može učiti i botanika, jer park ima više od trideset vrsta biljaka, među kojima se nalazi i Pančičeva omorika – endem Balkanskog poluostrva, kao i neke vrste neobičajene za ove krajeve kao što je sekvoja.

Dobro došli!

Nalazite se u Andrijevici, maloj varoši smještenoj na uskoj terasi koja se strmo spušta ka Limu, sa svih strana okruženoj visokim planinama. I dok uživate u bajkovitim prizorima Komova, Prokletija i Bjelasice, ne zaboravite da je ovaj kraj bio poprište čuvenih bitaka, istorijskih dogovora i nekih od najznačajnijih događaja crnogorske istorije.

Kulturna ruta Andrijevice vodi vas do najzanimljivijih mjesta u kraju, na kojima ćete otkriti gdje se nalaze ostaci najstarije crkve u Polimlju, od čega se pravi crnogorski eliksir života, šta se izučavalo u Vasojevičkoj Univerzi i kako se to uči istorija na otvorenom. Saznaćete i gdje se nalazi najhladniji planinski izvor, u kom su selu mještani sami podigli muzej i zašto će duže živjeti onaj ko na Komovima provede jedno ljeto.

ZAKORAČITE U ISTORIJU ANDRIJEVICE!

Više informacija o kulturnoj ruti i pomoć u organizaciji ture možete dobiti u Turističkoj organizaciji Andrijevice

Radno vrijeme:
radnim danima: 08h do 16h

Adresa: Branka Deletića bb - Centar za kulturu Andrijeвица

E-mail: toandrijeвица@gmail.com
web stranica: www.toandrijeвица.me
Tel: +382 (0) 51 243 113

Iako ne postoji obilježena biciklistička staza, čitavu trasu rute, moguće je obići planinskim biciklom.

Kralje

Teško je reći da li je ovo živopisno selo čuvenije po netaknutoj prirodi i idiličnim pejzažima ili po junačkoj istoriji. Očarani ljepotom ovih predjela, ovdje su i kraljevi dolazili da se odmore kada su išli u lov na Komove, pa je po njima i selo dobilo ime Kralje. Odavde su potekli mnogi glasoviti junaci, harambaše i narodni prvaci, a među njima i čuveni Karađorđe,

1904. godine oslikao je jedan od najznačajnijih slikara u Crnoj Gori. Ponosni na svoju istoriju mještani sela su sami podigli i opremili jedinstveni etno muzej u kom možete saznati zašto je u centru sela izložen neobični eksponat – avion, gdje su se to čuvali legendarni dalekometni topovi *Knjo i Zelenko* koji su 1912. godine dali značajan doprinos konačnom oslobođanju od Turaka i zašto se baš ovdje svako ljeto održava tradicionalna smotra folklor.

Katuni

Ako želite da osjetite pravi planinski život, bez struje, televizora, Interneta, da probate tek pomuženo mlijeko, svjež sir, da pijete vodu koja izvire na 2000 m nadmorske visine i osjetite miris poljskog cvijeća, nalazite se na pravom mjestu. Sa planinskog prevoja Trešnjevik, putevi vode ka Bjelasici sa jedne i Komovima sa druge strane. Na ovim planinama još uvijek opstaju rijetki živi katuni, tradicionalna planinska naselja gdje tokom ljetnjih mjeseci mještani okolnih sela napasaju stoku. Planina tada postaje njihov privremeni dom u kom važe posebna pravila koja su ista već stotinama godina. Ako krenete put Komova, naići ćete na najhladnije planinske izvore na svijetu gdje voda ni u ljeto ne prelazi 2°C i na proplanke

Crnogorski Japan

Podno Komova, na 12 km od Andrijevice, nalazi se Japan! U čitavom kraju sunce prvo obasja ovo selo, a u proljeće se sve zabijeli od trešanja kojih ovdje ima u izobilju. Ipak, nije sigurno da je baš zbog toga ovo malo planinsko selo dobilo ime po zemlji izlazećeg sunca i trešnjinog cvijeta. Neki kažu da je to bilo zbog rusko-japanskog rata, kada je dio stanovnika ovog kraja podržavao Ruse. Dio sela u kom su živjeli oni koji su bili ravnodušni prema tom ratu nazvali su Japan. Ipak najvjerovatnije je da je ovaj naš Japan dobio ime još u 13. vijeku od riječi *iapanus* što znači župan, čuvar krajine.

Dobra Rijeka postala Zlorečica

Nekada davno ovu rijeku, na čijem ušću je sagrađena Andrijeвица, nazivali su Krasna, a potom i Dobra rijeka. Legenda kaže da su je prozvali Zlorečica kada je u pjenušavoj bujici odnijela dvoje mladih koji su se mnogo voljeli. Mještani kažu da pomahnita od jesenjih kiša i u mutnoj pjeni nosi sve pred sobom. Jedna od pritoka Zlorečice je Kuckaja koju grade tako čisti izvori da niko ne pamti da je ikad mutna tekla. Neki čak tvrde i da je zlatonosna.

Mihailo Lalić (1914 – 1992)

Nedaleko od Andrijevice, u selu Trepča, rođen je Mihailo Lalić, jedan od najznačajnijih crnogorskih pisaca. Bijeda, nemaština i užasi Prvog i Drugog svjetskog rata ostavili su dubok trag na njemu, zbog čega je kroz svoja djela, pretežno partizanske tematike, pokušavao, kako sam kaže, da se bori „za mir, za slobodu, za čovjeka dostojan život radnih ljudi“. Ovaj književnik i akademik, dobitnik je najznačajnijih književnih nagrada bivše Jugoslavije, njegova djela su doživjela brojna izdanja, a prema romanima „Lelejska gora“ i „Hajka“ snimljeni su filmovi. U svojim djelima ovjekovječio je rodni kraj, planinu kojoj se stalno vraćao, njene šume i izvore na kojima se „s’ vodom, može popiti i pregršt zvijezda.“ U znak sjećanja na ovog velikog pisca u njegovoj rodnoj Trepči podignut je spomen dom.

www.montenegro.travel

pune ljubičica koje su dobile ime po kralju Nikoli. Na ovoj planini gdje snijeg nekad padne i u julu, a visibabe se pojave u septembru, nalazi se i crkva sagrađena na najvećoj nadmorskoj visini u Evropi. Crkva Svetog Ilije na Carinama, podignuta 1900. godine uzdiže se na 1800m, a njena vrata nikada nisu zaključavana.

Namastir

Skriveno u podnožju Komova, na destak kilometara od Andrijevice, selo Košutići čuva mnoge tajne još iz praiistorijskih vremena. Skoro u samom središtu sela, na platou sačinjenom od četiri velike stijene, pronađeni su ostaci crkve stare više od petnaest vjekova. Uz ovu, najstariju do sada otkrivenu crkvu u Polimlju, nađeni su ostaci još jedne, manje crkve, nastale u periodu od 9. do 11. vijeka. Smatra se da je ovo uzvišenje služilo kao sklonište još u bronzanom dobu, a koristili su ga i Rimljani, Avari i Sloveni koji su naseljavali ove krajeve. Legende i toponomi otkrivaju da je ovo bilo veoma značajno mjesto u prošlosti. Tu su noćivali carevi, a velmože išle u lov na košute. U blizini se nalazio rudnik srebra i carinska postaja. U Košutićima je otvorena i prva škola u ovom kraju, čuvena *Vasojevićka Univerza*, na kojoj su se još od 1861. godine osim redovne nastave izučavale i vještina sastavljanja govora, mačevanje, rvanje i gimnastika.

Turistička organizacija Andrijeвица

Adresa: Branka Deletića bb - Centar za kulturu
Tel: +382 (0) 51 243 113
E-mail: toandrijeвица@gmail.com
www.toandrijeвица.me

Smještaj

Hotel Komovi***
Branka Deletića bb
Tel: +382 (0) 51 243 016 / +382 (0) 69 470 769
E-mail: hotelkomovi@gmail.com
www.hotelkomovi.com

Motel Most Bandović
Branka Deletića bb.
Tel: +382 (0) 69 563 791

Eko Katun Štavna
Tel: +382 (0) 69 300 822 / +382 (0) 68 550 009
E-mail: ekostavna@gmail.com
www.ekokatunstavna.com

Planinarski dom Krivi Do
Tel: +382 (0) 69 523 879

Restorani Nacionalne kuhinje

Restoran Most Bandović
Tel: +382 (0) 69 563 791

Restoran Eko Katun Štavna
Tel: +382 (0) 69 300 822 / +382 (0) 68 550 009

Kako stići - Transport

Avio transport: najbliži aerodrom je u Podgorici udaljen 167 km

Voz: najbliža željeznička stanica u Bijelom Polju (52 km), www.zcg-prevoz.me

Autobus: dobro povezan autobuskim linijama sa svim gradovima u regionu

Automobil: Magistralnim putem od Podgorice (161 km), od Berana (17 km), od Beograda (367 km), od Nacionalnog parka Biogradska gora (87 km), od Nacionalnog parka Prokletije (33 km)

Smočani kačamak

Nema planine u Crnoj Gori na kojoj se ne jede kačamak, ali samo ovdje možete da probate čuveni smočani kačamak. Ovaj tradicionalni specijalitet pravi se od krompira i pšeničnog ili kukuruznog brašna koje trebe dobro „utući“ tučanicom i zatim dodati kajmak i sir. Neka vas ne zavarava ovako jednostavan recept, da bi se napravio dobar kačamak treba snage, vještine i vremena.

